

Adran 2

Hyrwyddo ymarfer mwy diogel gyda phlant a phobl ifanc

Mae'r canllawiau canlynol yn ymwneud â phlant a phobl ifanc yn benodol. Mae'r adran hon yn ategu'r wybodaeth "*Hyrwyddo ymarfer mwy diogel mewn plwyfi ac ardaloedd gweinidogaeth*" y cyfeirir ati yn Adran 1.

Mae pobl ifanc yn cymryd rhan mewn llawer o weithgareddau yn yr eglwys nad ydynt wedi'u bwriadu ar gyfer pobl ifanc yn unig, ac nad ydynt yn cael eu harwain o reidrwydd gan unigolion sydd wedi eu hyfforddi i weithio gyda phlant a phobl ifanc. Er enghraifft, gall plant a phobl ifanc fod yn aelodau o gorau, cymryd rhan mewn gweithgareddau canu clychau neu weithredu fel gweinyddion yn yr eglwys. Dylai pawb sy'n cymryd rhan mewn unrhyw weithgaredd yn yr Eglwys yng Nghymru sy'n dod â nhw i gysylltiad â phlant a phobl ifanc gydymffurfio â'r egwyddorion canlynol.

Egwyddorion ymarfer da

Dylai pawb sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc wneud y canlynol:

- sicrhau eu bod yn gyfarwydd â'r polisiau a'r gweithdrefnau hyn;
- bod yn esiampl dda i eraill;
- trin pob plentyn/person ifanc ag urddas a pharch;
- parchu amrywiaeth a cheisio hyrwyddo cydraddoldeb ar gyfer pobl ifanc o bob math, beth bynnag yw eu hoedran, anabledd, rhywedd, hil, crefydd neu gredo, cyfeiriadedd rhywiol neu hunaniaeth o ran rhywedd;
- grymuso plant i'w diogelu eu hunain drwy wrando arnynt, rhoi dewisiadau iddynt, credu ynddynt a rhoi cyngor a gwybodaeth berthnasol iddynt (yn unol â'u hoedran a'u dealltwriaeth). Ystyried yr iaith sy'n cael ei defnyddio, goslef y llais ac iaith y corff bob amser;
- defnyddio cyffyrddiad yn briodol a pharchu ffiniau plentyn. Mae modd defnyddio cyffyrddiad i gyfleu anwyldeb, cysur a sicrwydd. Dylai fod yn addas i'r oedran a chael ei gychwyn gan y plentyn neu'r person ifanc yn hytrach na'r gweithiwr. Dylai fod yn seiliedig ar anghenion y plentyn neu'r person ifanc, ac nid ar anghenion y gweithiwr. Dylai unrhyw gyswllt corfforol ddigwydd yng ngŵydd pobl eraill. Mae cwtsh yng nghydestun grŵp yn wahanol i gwtsh y tu ôl i ddrysau caeedig;
- bod yn agored ac yn dryloyw fel tîm. Dylai aelodau timau fonitro ei gilydd ym meysydd ymddygiad a chyswllt corfforol. Dylent fod yn rhydd i helpu ei gilydd drwy herio yn adeiladol unrhyw beth a allai gael ei gamddeall neu ei gamddechongli;
- annog eraill i herio agweddau neu ymddygiad nad ydynt yn eu hoffi mewn ffordd briodol;
- ystyried diogelwch plant bob amser, ac ystyried diogelwch y gweithiwr i amddiffyn ei hun yn erbyn honiadau. Dylai ymddygiad fod yn agored, yn dryloyw ac yn atebol. Dylid cofio bod gweithredoedd sy'n seiliedig ar fwriadau da yn gallu cael eu camddechongli gan eraill;
- dysgu sut i reoli a disgyblu plant heb orfod defnyddio cosb gorfforol. **Peidiwch** byth â smacio plentyn a pheidiwch â gweiddi. Dylai dulliau disgyblu a rheoli fod yn seiliedig ar newid goslef y llais, atgyfeirio materion disgyblu yn ymwneud â phlant unigol i'w rhieni

a gofyn am gymorth ychwanegol os oes angen;

- dod i adnabod y plant a deall pa ddulliau sy'n llwyddiannus wrth eu trin fel unigolion ac fel grŵp. Llunio cytundebau grŵp sy'n addas i'r oedran (rheolau sylfaenol) gyda'r plant a'r bobl ifanc yn ymwneud ag ymddygiad derbyniol (e.e. dim taro, dim gweiddi, dim galw enwau ac ati) a'u hadolygu'n rheolaidd ar y cyd. Ni ddylid goddef gweithgareddau camdriniol gan gymheiriaid, e.e. bwlio;
- cytuno ar ganllawiau sylfaenol ar gyfer pob gweithgaredd fel bod pawb yn ymddwyn mewn ffordd gyson a bod disgwyliadau yn glir. Dylid sicrhau bod y canllawiau hyn yn cael eu rhannu a'u deall gan wirfoddolwyr, gweithwyr newydd, rhieni a phlant;
- peidio byth â gweithio ar eich pen eich hun gyda phlentyn neu grŵp. Yn adeiladau'r eglwys, gallai hyn olygu gadael drysau ar agor, neu drefnu bod dau grŵp yn ymgymryd â gweithgareddau yn yr un ystafell. Mae hyn yn golygu bod gweithwyr yn gallu cefnogi ei gilydd a bod yn atebol i'w gilydd fel tîm;
- parchu preifatrwydd plant ond peidio byth ag addo cadw cyfrinachau neu gael sgysiau preifat neu agos â phlant a phobl ifanc. Mae'n bwysig cynnig gofal a chymorth priodol, felly wrth wrando ar broblem person ifanc neu gynnig cyngor iddo, dylid dewis lleoliad a safle priodol i gynnal sgwrs o'r fath. Os oes modd, dylid hysbysu arweinwyr eraill am y cyfarfod a sicrhau bod pobl eraill yn bresennol. Dylid osgoi sefyllfaoedd a allai danseilio perthynas o ymddiriedaeth;
- peidio â chychwyn neu ganiatáu gemau neu ddefnyddio cyfarpar sy'n arwain at gyswllt corfforol sylweddol rhwng oedolion a phlant neu a allai gael eu hystyried yn bryfoclyd yn rhywiol;
- peidio â gwneud sylwadau o natur rywiol, neu adael i eraill wneud sylwadau o'r fath, i unrhyw unigolyn neu am unrhyw unigolyn, ac osgoi unrhyw sefyllfa sy'n caniatáu neu'n annog person ifanc i geisio cael sylw o natur rywiol neu gorfforol;
- gofyn am gyngor a mynd i'r afael yn syth ag unrhyw ymddygiad gan blant a phobl ifanc sy'n ceisio denu sylw e.e. pyliau o dymer drwg a theimladau cariadus;
- peidio â gwahodd plant neu bobl ifanc i'ch cartref, oni bai eu bod yng nghwmni'r rhiant/gwarcheidwad;
- osgoi mynd i mewn i gartref plentyn os nad yw rhiant neu ofalwr yno, oni bai bod y plentyn mewn perygl o niwed os nad yw'n mynd i mewn i'w gartref;
- peidio â chludo plentyn/person ifanc heb hebryngwr. Dylai gweithwyr sicrhau bod arweinydd/cynorthwydd arall yn teithio gyda nhw yn y cerbyd. Os yw'r amgylchiadau'n golygu bod yn rhaid i blentyn/person ifanc gael ei gludo ar ei ben ei hun, mae'n rhaid rhoi gwybod am hynny i arweinwyr/cynorthwywyr eraill, ac mae'n rhaid i'r plentyn eistedd yng nghefn y cerbyd;
- mae angen bod yn ofalus wrth ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol a ffonau symudol gyda phlant a phobl ifanc. Gweler Adran 8 am ragor o ganllawiau;
- peidio byth â bychanu camdriniaeth. Dylid cymryd unrhyw honiad neu bryder yn ymwneud â chamdriniaeth o ddifrif. Mae'n rhaid ysgrifennu nodiadau gofalus am yr hyn a gafodd ei weld neu ei glywed a rhoi gwybod am y digwyddiad yn syth. Nodi, cofnodi, adrodd; peidio byth â bod ofn gofyn am gymorth a chyngor gan arweinwyr neu staff mwy profiadol. Mae modd ymgysylltu â'r Swyddog Diogelu Taleithiol a gofyn am ei gyngor, a dylid cysylltu ag ef.

Cymryd rhan mewn gweithgareddau

Mae'r adran nesaf yn cynnwys canllawiau ar ymarfer da wrth weithio gyda phlant a phobl ifanc. Mae'n cynnwys gofynion perthnasol, fel y gofynion yn ymwneud â chymarebau oedolion/plant. Dylid ceisio sicrhau cymeradwyaeth ffurfiol ar gyfer gweithgareddau arfaethedig lle bo hynny'n briodol (Ffurflen 6: Cais am Gymeradwyo Gweithgareddau). Dylid cadw cofrestr o bresenoldeb (Ffurflen 8: Cofnod Sesiynau) yn y clwb neu ar gyfer y gweithgaredd, ynghyd â chofrestr o weithwyr a gwirfoddolwyr ym mhob sesiwn. Dylid hysbysu rhieni/gofalwyr am natur y gweithgareddau.

Goruchwyllo plant/pobl ifanc

Mae'n rhaid goruchwyllo plant a phobl ifanc bob amser, p'un ai a ydynt dan do neu yn yr awyr agored. Dylai'r arweinydd sicrhau bod digon o staff ar gael i fodloni'r cymarebau a argymhellir (gweler isod) a bod goruchwyliaeth ddigonol ar gael wrth ddefnyddio cyfarpar peryglus. Mae goruchwyliaeth ddigonol gan unigolion â hyfforddiant priodol yn hanfodol ar gyfer mathau penodol o offer, e.e. cestyll neidio. Mae'n bosibl bod angen yswiriant arbenigol/ychwanegol ar gyfer gweithgareddau mwy peryglus.

Mae'r Eglwys yng Nghymru yn nodi bod angen y cymarebau isod, sy'n cydymffurfio â'r safonau a argymhellir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer gofal dydd.

- 1 oedolyn i 3 plentyn rhwng 0 a 2 oed
- 1 oedolyn i 4 plentyn 2 oed
- 1 oedolyn i 8 plentyn 3-7 oed
- 1 oedolyn i 10 plentyn 8-12 oed .

Y cymarebau uchod yw'r gofynion sylfaenol a dylid eu cynyddu o dan amgylchiadau penodol; er enghraifft, i gynnig cymorth priodol i blentyn ag anghenion ychwanegol. Os oes modd, dylai o leiaf ddau oedolyn oruchwyllo gweithgareddau. Yn ystod y cyfnod goruchwyllo ni ddylai plant a phobl ifanc fyth gael eu gadael ar eu pennau eu hunain.

O 1/4/2016 ymlaen, bydd yr ystod oedran ar gyfer cofrestru gofal plant yng Nghymru yn cael ei hymestyn o 8 oed i 12 oed. Mae angen sicrhau bod y gymhareb oedolion/plant yn darparu goruchwyliaeth briodol ar sail oedran a phrofiad y plant a natur y gweithgaredd.

Mae angen i'r Eglwys yng Nghymru o leiaf fod yn dilyn cyngor gan Arolygiaeth Gofal Cymru ond argymhellir yn unol â hyrwyddo arfer mwy diogel (Adran 2 Polisi Diogelu yr Eglwys yng Nghymru 2016), y dylai fod 2 oedolyn i bob 10 plentyn yn yr holl weithgareddau a digwyddiadau sy'n gysylltiedig â'r eglwys.

Plant o dan bump oed

Dylai plant o dan bump oed fod yng nghwmni rhiant neu ofalwr bob amser, yn enwedig os yw'r digwyddiad yn cael ei gynnal y tu allan i safle'r eglwys. Dylid asesu a oes modd i blant o dan bump oed fynychu'r Ysgol Sul ar eu pennau eu hunain, ond ni allant wneud hynny heb ganiatâd y goruchwylwr. Yn ogystal, dylai rhiant neu ofalwr y plentyn fod ar gael ar safle'r eglwys gydol y sesiwn.

Caniatâd

Ni all unrhyw blentyn neu berson ifanc o dan 18 oed gymryd rhan mewn gweithgaredd heb ganiatâd. Mae'n rhaid i ffurflenni caniatâd gael eu cwblhau gan oedolyn sydd â chyfrifoldeb rhiant. Dylid defnyddio Ffurflen 2: Ffurflen Caniatâd Cyffredinol yn Rhan 3 o'r polisi hwn. Dylai'r ffurflen hon gynnwys manylion cyswllt, caniatâd i ofyn am gymorth meddygol mewn argyfwng a gwybodaeth am unrhyw alergedd neu adwaith i fwydydd penodol. Os yw'r wybodaeth yn cael ei defnyddio ar gyfer grŵp neu weithgaredd cyson, dylai'r ffurflen hon gael ei hadnewyddu bob blwyddyn.

Mae angen caniatâd ychwanegol (Ffurflen 3: Caniatâd ar gyfer Gweithgareddau Penodol) ar gyfer unrhyw weithgaredd sy'n ychwanegol at y gweithgareddau arferol. Gallai hwn fod yn weithgaredd 'risg uchel' achlysurol; er enghraifft, dringo, neu daith neu gwrs preswyl.

Hefyd, bydd angen cymeradwyaeth ffurfiol ar gyfer gweithgareddau o'r fath drwy ddefnyddio Ffurflen 6: Cais am Gymeradwyo Gweithgareddau. Bydd ffurflen asesu risg Taleithiol yn cael ei datblygu yn ddiweddarach.

Mae angen caniatâd ysgrifenedig rhieni i ddefnyddio dulliau cyfathrebu electronig neu'r cyfryngau cymdeithasol gyda phobl ifanc (sef gwefannau a chymwysiaid sy'n galluogi defnyddwyr i greu cynnwys a rennir neu gymryd rhan mewn rhyngweithio cymdeithasol). (Ffurflen 5: Caniatâd ar gyfer Cyfathrebu Electronig â Phobl Ifanc).

Mae'n rhaid storio'r ffurflenni yn ddiogel yn unol â pholisïau a gweithdrefnau diogelu data a chadw cofnodion.

Diwedd